

Міхеева А. М., выхавальнік-метадыст дзіцячага сада № 119 г. Магілёва

Вітаем цябе, Масленіца!

Фізкультурнае свята для дзяцей 5–6 гадоў

Мэта: выхаванне фізічнай культуры асобы.

Задачы:

- павышаць агульны тонус арганізма;
- удасканалваць навыкі хуткага бегу; развіваць спрыт, вынослівасць, каардынацыю рухаў, хуткасць рэакцыі;
- замацоўваць правілы знаёмых беларускіх гульняў; практыкаваць у слуханні і разуменні беларускага маўлення; далучаць дзяцей да нацыянальнай культуры праз беларускія народныя гульні;
- выхоўваць станоўчыя ўзаемаадносіны паміж дзецьмі ў сумеснай гульнявой дзейнасці.

Абсталяванне: касцюм Бабы Ягі і Масленіцы; валёнкі; канат; вяроўка; хустачка; кардонныя бліны, дзве патэльні; два абручы з прывязанымі да іх вяроўкамі; невялікае пакрывала; шапачка мядзведзя; стул; снежкі; кардонныя агеньчыкі.

Папярэдняя работа: гутарка з выхаванцамі старэйшай групы пра свята Масленіцы. Развучванне беларускіх народных гульняў, рухомах гульняў.

Месца правядзення: фізкультурная зала.

— Усе! Усе! Усе! Усе на свята спяшайцеся! Масленіцу сустракаем, зіму выпраўляем! Сёння Масленіца запрашае ў госці! Усе павяселімся, у гульнях, танцах закружымся!

Хлопчык: Гэй, весялей збірайцеся, людзі!

Зараз свята да нас прыбудзе!

Ад усіх дзвярэй, ад усіх варот

Збірайся хутчэй, спяшайся, народ!

Дзяўчынка: Міласці просім

Завітаць да нас у госці!

Будзем песні спяваць,

Весяліцца ды гуляць!

Хлопчык: Да нас вясна ідзе,

Сонейка нясе!

Вясну сустракаем,

Зіму адпраўляем!

У нас сёння Масленіца!

— Вось і надышло першае свята вясны. Ці ведаеце вы, што гэта за свята?
Не? Ну, тады паслухайце.

— Масленіца — гэта самае вясёлае свята, доўжыцца яно цэлы тыдзень. Гэта праводзіны Зімы-матухны, па старым звычаі трэба падзякаваць зіме і сустрэць вясну. Але зіма звычайна не вельмі жадае адыходзіць. Таму сталі людзі яе замасліваць: «Паеш, госця дарагая, блінчыкаў ды ў дарогу збірайся. Сонейка прыпячэ, снег растопіць, а там птушкі прыляцяць, вясну на крылах прынясуць». А яшчэ рабілі чучала Масленіцы, апраналі на яго адзенне дзяўчыны і размаўлялі з ім, як з жывой істотай. Чучала называлі пані Масленіцай. Казалі ёй такія словы: «Душа ты мая, Масленіца, цукровыя вусны, салодкая твая мова! Прыезджай да нас у госці на шырокі двор з горкі пакатацца, у блінах паваяцца, сэрцам павесяліцца». Потым ставілі на віднае месца і весяліліся.

— Дзеці, а давайце паклічам Масленіцу! Паўтарайце ўсе за мной!

Масленіца, прыходзь да нас!

Вясёлая, прыходзь да нас!

З сырам, маслам, пірагамі,

Караваем і блінамі.

З'яўляецца Баба Яга, есць блін.

Баба Яга: Не пішчыце, не пішчыце, а бліны хутчэй нясіце!

Вось я ваша салодкая, вось я ваша нарадная,
Дарагая ваша Масленіца. Каса доўгая, стужка чырвоная.
Хустка беленькая, бровы чорныя, лапці чыстыя, набеленыя!

— Добры дзень, Бабуля Яга. Як ты трапіла сюды?

Баба Яга: Значыць, вы мяне пазналі, а на свята не пазвалі.

— Баба Яга, не сярдуй, нам хутчэй усміхніся.

Баба Яга: Ой, як шмат тут дзяцей! Пазнаёміцца я рада. Ну-ка, дружна, ну-ка, ураз, назавіце сябе зараз! Ды, гучней, шумней, каб ведала я ўсіх дзяцей!

— Раней людзі лічылі: калі на Масленіцу гучна пакрычаць, пабразгаць — усё ліха і зло ўцячэ. Зараз і мы так зробім, каб адпужаць ад нас усё дрэннае. Дзеці, гучна крычыце свае імёны!

Дзеці ўсе разам крычаць свае імёны. Баба Яга жартуе — называе дзяцей іншымі імёнамі.

Баба Яга: Хто, хто? Купалінка? Ясь?

— Давайце, дзеці, яшчэ раз дружна назавём кожны сваё імя.

Баба Яга: Ды добра, добра, жартую я. Пазнаёміліся мы з вамі, будзем добрымі сябрамі.

— Вельмі добра дзеці крычалі! Адпужалі ўсё дрэннае! А дзе ж наша Масленіца? Мы яе з дзецьмі клікалі, а прыйшла ты, Баба Яга!

Баба Яга: Ну што вы дарма марнуеце час? Ці не ўсё роўна — зіма або вясна, Масленіца або Баба Яга?

— Як жа, Баба Яга, такі звычай, прайшлі ўжо тры зімовыя месяцы — снежань, студзень, люты, ды сустракаем Масленіцу мы, каб праводзіць Зімушку-зіму і сустрэць Вясну-красну. А для гэтага трэба сустрэць Масленіцу.

Баба Яга: Добра, так і быць, падкажу вам. Толькі заплаціце за падказку — пагуляйце са мной!

— Раней зімой, каб не мерзнуць, насілі валёнкі. А на Масленіцу ладзілі спаборніцтвы, хто далей кіне валёнак. Пагуляй Баба Яга з дзецьмі ў такую гульню!

Рухомая гульня «Валёнак».

Дзеці разам з Бабай Ягой становяцца ў шарэнгу, у іх руках валёнкі з кардону. На сігнал усе кідаюць спінай наперад валёнкі. Хто далей кіне (Баба Яга або дзеці), той і выйграў.

— Малайцы, дзеці, пагулялі, а зараз можна валёнкам бывай сказаць і да новай зімы іх прыбраць. Ну, Баба Яга, кажы, дзе Масленіца?

Баба Яга: Ды тут яна, побач ходзіць, а дарогу да вас ніяк не знойдзе.

— А як жа ёй дарогу знайсці?

Баба Яга: А вы карагод завядзіце, гучна сонейку пакрычыце. Яна пачуе і хутка дарогу да вас знойдзе. А мне ўжо пара, бліноў усё роўна няма у вас, да пабачэння!

Баба Яга выходзіць з залы

Рухомая гульня «Бліны»

Усе ўдзельнікі стаяць у крузе тварам да цэнтра. Кіраўнік фізічнага выхавання дае каманду, удзельнікі яе выконваюць. Тэмп гульні мяняецца: у пачатку ён павінен быць павольным, затым паступова паскарацца. Апісанне каманд:

1. *Блін комам* — усё падб'ягаюць да цэнтра круга
2. *Блін з маслам* — усё прысядаюць
3. *Блін з мясам* — усё ўстаюць і падымаюць рукі ўверх.
4. *Блін са смятанай* — крычаць хлопчыкі.
5. *Блін са згушчаным малаком* — крычаць дзяўчынкі.

Затым кіраўнік фізічнага выхавання спрабуе заблытаць гульцоў, мяняе каманды, як яму захочацца.

Пасля гульні выходзіць Масленіца з блінамі.

Масленіца: Добры дзень, людзі добрыя! Баба Яга заблытала мне ўсе дарожкі, ледзь да вас дабралася. А прыходжу я ў госці да тых, хто любіць весялоць і смех. Чакаюць вас гульні і жарты, сумаваць вам не дам ні хвілінкі.

— Добры дзень, госця дарагая. Нарэшце, Масленіца, у дзіцячы сад да нас прыйшла і вясну прывяла.

Масленіца: Якая ж Масленіца без бліноў гарачых ды румяных? На Масленіцу частавалі смачнымі блінамі адзін аднаго. Бо румяны блін лічыцца сімвалам сонца. Блін спячэш — сонейка ў госці паклічаш. Так людзі хацелі наблізіць надыход вясны, сонечных цёплых дзён. Мы з вамі таксама спячом сёння бліны.

— А перш чым спячы бліны, трэба прасеяць муку на цеста. Дапаможа нам беларуская народная гульня «Рэшата».

Беларуская народная гульня «Рэшата».

Дзеці становяцца ў адзін рад. Той, хто стаіць спераду, бярэ ў рукі хустку, а ўсе астатнія трымаюць адно аднаго рукамі за пояс. Хтосьці з дзяцей — водзячы — не становіцца ў рад, ён бярэ хустачку, скручвае ў трубочку і на адным яе канцы завязвае невялікі вузельчык. Зрабіўшы такім чынам лёгенькі скрутачак, ён павінен стукнуць ім па плячах апошняга гульца. Але той не чакае гэтага. Ён зрываецца з месца, бяжыць да першага ў радзе, бярэ ў яго палку і становіцца перад ім, г. зн. хаваецца за палкай. Калі ў гульца атрымоўваецца гэтак зрабіць, водзячы падбягае да дзіцяці, якое стала апошнім, і імкнецца ўдарыць яго. Так гуляюць да той пары, пакуль не падыдзе чарга бегчы гульцу, які ў пачатку гульні стаяў спераду з палкай у руках. Тады скрутачак перадаецца гэтаму гульцу, і гульня працягваецца. Калі ж гулец не паспявае схавацца за палкай і атрымлівае скрутачкам па плячах, ён павінен бегчы яшчэ раз вакол рада дзяцей.

Масленіца: А цяпер мацней за рукі бярыцеся і ў круг станавіцеся! Муку прасеялі, цяпер цеста будзем мясіць, спячом вялікі мы блін.

Рухомая гульня «Месім цеста».

Дзеці становяцца ў круг, бяруцца за рукі і паўтараюць словы:

Месім, месім, месім цеста. (Тупаючы, ідуць у цэнтр.)

Разлівайся, блінок! (Разыходзяцца.)

Разлівайся, вялікі!

Заставайся такі

Ды не падгарай! П-ш-ш-ш! (Прысядаюць на кукішкі.)

Ой, падгарэў! (Масленіца даганяе дзяцей.)

— Вы справіліся з цестам, а зараз паглядзім, як вы з патэльняй можаце справіцца.

Эстафета «Блінчыкі на патэльні».

Дзеці становяцца ў дзве калоны. Кожная каманда дзеліцца напалову, дзве групы размяркоўваюцца па супрацьлеглых баках пляцоўкі. Кожнай камандзе даецца загадка падрыхтаваная стопка кардонных блінцоў на патэльні. Задача: дабегчы да процілеглай часткі каманды і перадаць стопку блінцоў наступнаму, стараючыся не рассыпаць яе. Такім чынам праводзіцца эстафета далей — дзеці па чарзе бягуць з блінцамі і перадаюць наступнаму.

— А зараз, каб дзеці сталі яшчэ больш хуткімі, спрытнымі, дужымі, трэба паесці блінцоў.

Рухомая гульня «Блін гарыць».

Гульцы ствараюць круг з вярхоўкі, у які і становяцца. Лавец, які стаў спінай да круга на адлегласці 1,5–2 м, гаворыць «Блін гарыць!». Усе выбягаюць з круга, але адразу ж ніхто не забягае ў яго зноў. Лавец у гэты час спрабуе «запляміць» (дакрануцца) каго-небудзь з гульцоў. Той, каго «заплямілі», становіўся лаўцом. Лавец не можа дакранацца да гульцоў, якія знаходзяцца ў крузе.

Масленіца: Раней быў такі цікавы звычай: унукі і ўнучкі запрагалі коней, саджалі сваю бабулю ў санкі і везлі частавацца блінамі. Давайце зараз пагуляем у такую гульню-эстафету «Хто хутчэй адвязе бабулю на бліны?»

Эстафета «Хто хутчэй адвязе бабулю на бліны?».

Капітаны каманд стаяць на супрацьлеглым баку ад каманд, трымаюць у руках вярхоўку, якая прывязаная да абруча, — гэта «сані». Першыя ўдзельнікі («бабуля» або «дзядуля») стаяць у абручы. Па сігнале капітаны цягнуць за вярхоўку абруч да сябе, а той, хто ўнутры, павінен прасоўвацца наперад так, каб не выходзіць з абруча.

Масленіца: Дзеці, апошні дзень масленічнага тыдня называецца «дараваным днём». Людзі просяць адзін ў аднаго даравання за нанесеныя крыўды. Гэта вельмі добры старадаўні звычай, трэба пра яго памятаць. Давайце і мы абдымемся і папросім адзін аднаго дараваць крыўды, не крыўдзіцца больш. І дома папрасіце прабачэння ў вашых мам, татаў, бабуль, дзядуль.

Камунікатыўная гульня «Праменьчык».

— Пацягнуліся да сонейка, праменьчык ўзялі, да сэрца прыціснулі і іншаму аддалі.

Дзеці цягнуцца рукамі ўверх, потым абдымаюць адно аднаго і просяць дараваць крыўды.

— А яшчэ пасля Масленіцы лічылася, як толькі мядзведзь прагнецца, дык і вясна пачнецца.

Рухомая гульня «Мядзведзь».

Выбіраецца водзячы — мядзведзь. Ён садзіцца на «пянёк» у 4–5 м ад дзяцей, і яго накрываюць белым покрывам. У кожнага гульца па 2–3 снежкі. Дзеці ідуць па крузе і гавораць словы:

Зімой мішка доўга спіць, у бярлозе ён ляжыць.

Мішка, мішка, ты ўставай і вясну не празывай.

Пасля слоў гульцы падбягаюць да арыенціру (вяроўкі) і кідаюць у мядзведзя снежкі, стараючыся ў яго патрапіць (абудзіць). Мядзведзь скідае з сябе «снег» (покрыва) і кажа:

Не даяце мне паспаць,

Буду вас я даганяць.

Мядзведзь даганяе гульцоў. Да каго ён дакрануўся, той часова выбывае з гульні.

Масленіца: Ну, калі ўжо і мядзведзь прагнуўся, пара мне развітвацца з вамі да наступнага года.

Пачатковае навучанне: сям'я, дзіцячы сад, школа

— Пад канец свята дарослыя абавязкова спальвалі чучала Масленіцы, адзначаючы, што зіма ўжо скончылася і прыйшло веснавое цяпло, а потым ладзілі вакол вогнішча карагод.

Карагод «Гары, гары ясна».

Дзеці з кардоннымі агеньчыкамі водзяць карагод вакол Масленіцы.

— Сыходзь, Зіма! Бывай, Масленіца! Добры дзень, Вясна!

Дзеці (разам): Бывай Масленіца!

Масленіца выходзіць з залы.

— Жадаем усім вам: шчасця добрага, сонца яснага, дня прыгожага, хлеба мяккага на вялікім стале, міру светлага на роднай зямлі.

Гучыць беларуская народная мелодыя. Дзеці выходзяць з залы.